

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM — Dpf; celoletno: 4 RM — Dpf
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Za svetovna morja.

V predzadnji številki smo pozornost naših bralcev obrnili na Sredozemlje in iz zgodovine bežno nakazali njegovo veliko važnost. Dogodki, ki se trenutno odigravajo na tem morju in ob vseh njegovih oporiščih, zgovorno nakazujejo taisto dejstvo. Vendar bi se motili s trditvijo, da so tod osredotočeni vsi interesi sodobnega velika spora. Führer sam je v svoji izjavi ameriškemu dopisniku Wiegandu dejal, da nima Nemčija na Sredozemskem morju nobenih interesov. Dostavil je le-te besede: „Če pa imajo gotove države z Veliko Britanijo in Francijo na čelu interese na vsem svetu, potem je to stremljenje za premočjo na svetu za druge narode neznosno. Ta vojna mora zaključiti angleško nadzorstvo nad morji in to bo v srečo in bodočnost vsega sveta.“ — Bodi naša današnja naloga, da se kratko pomudimo pri tej velevažni Führerjevi izjavi.

Novi vek pričenjamo z odkritjem Amerike. Približno v taisti čas pade tudi odkritje pomorske poti v Azijo. Morje — Atlantsko med Evropo in Ameriko, Indijski ocean med Afriko, Azijo in Avstralijo, Tih ocean med Azijo in Ameriko — ki pokriva tri četrtine površine našega planeta, je postalo vez med celinami naše zemlje. Z odkritjem oceanskih poti se odprli novi poglavje svetovne zgodovine. Vsi večji in tudi manjši narodi poslej stremijo za dostopom do te odprte poti v veliki svet.

Mikala je evropske narode Indija s svojimi bajnimi bogastvi. Poročila o tej bogati deželi so posredovali Arabci, katerih ladje so prve vzdrževale redne stike med Evropo in „Indijo“ ali boljše Azijo. Arabske karavane so tvorile v Evropo dišave, začimbe, dragulje in zlato. Arabsko trgovino je prekinil vdor Turkov v Evropo in odteplje išče Evropo sama pot na vzhod. Po številnih poskusih prejadra Portugalček Vasco da Gama leta 1498 morje vzdolž afriške obale in doseže zapadno indijsko obalo. Tudi Genovežan Krištof Kolumb hoče v Indijo, a voli zapadno smer po Atlantskem oceanu. S seboj nosi zemljevid, ki že kaže zemljo v obliki krogle, a na tem zemljevidu še ni zaznamovana Amerika. Misleč, da je dosegel svoj cilj, imenuje novo zemljo Zapadno Indijo. Čez dobrega četrta stoletja preplave Magellan južni rtič južne Amerike, prispe v Tih ocean in pristane resnično v Aziji. Svetovna morja so se s tem zlila v en sam velik ocean.

Romantičnemu uvodu sledi manj romantično nadaljevanje. Prva zacvete Portugalska, ki prevzame vso pomorsko trgovino z Azijo. Z njo tekmuje Španija, ki si lasti pravico nad Ameriko. Sredozemska velika tržišča tonejo v pozabnost, visoko razvita trgovina nemških hanzeatov s sedežem v Lübecku in Stralsundu se umika angleški konkurenci. Angleži in Nizozemci prijavijo svoje pravice do svetovnega morja, tekma konča s popolnim porazom Filipa Španskega in njegove armade. Nizozemci se otrešajo španskega pokroviteljstva in trgajo Špancem in Portugalcem različne dele vzhodne in zapadne Indije iz rok in se v njih zasidrajo. Sledi srdit dvoboj za morje med Anglijo in Nizozemsko; tretja zapadna sila, Francija, se v tem boju nagiba zdaj na to in zdaj na drugo stran. Sredi 17. stoletja so Nizozemci gospodarji vse vzhodne Indije, svoja oporišča pa imajo v Braziliji in na Gvineji, njihova last

(Uvodnik nadaljujemo na 2. strani).

Vojna proti Angliji.

Minule dni ni bilo velikih vojaških dogodkov. V zračnem boju so se udeležila letala, na morju podmornice. Nemška fronta proti Angliji pa se razteza od severnega Narvika vzdolž vse obale do Španije. Angleški otok je v neposrednem vojnem področju. Dogodki v Angliji kažejo, da se pripravljajo odločilna bitka.

Nemško vojno poročilo.

Glavni stan vodje rajha javlja:

27. junija: V soglasju s pogodbo o premirju so nemške čete dospele vzhodno od mesta Bordeaux. Nasprotnne ladje na poizvedovanjih so bile zavržene. Neka nemška podmornica je potopila 35.000 BRT sovražnikove ladijske prostornine. Nemška letala so bombardirala angleška letališča in pristanišča.

28. junija: Nemške čete so južno od mesta Bayonne dosegle špansko mejo. S tem je vsa francoska obala ob Atlantiku v nemških rokah. Podmornica kapitana Priena je potopila 40.100 BRT nasprotnih trgovskih ladij. Letala so napadala angleška središča vojne industrije. Angleška letala so vrgla bombe na ozemlje pri mestu Hannover ter skušala napasti norveško letališče Stavanger. Skupno je nasprotnik izgubil 12 letal.

30. junija: V Franciji in na morju ni bilo pripetljajev. Nemška letala so napadla orožarne in letališča v Angliji in Škotski, tako v mestih Cardiff in Bristol, Lincoln, Nottingham in York. Ponoči so angleška letala napadala kraje severne in zapadne Nemčije. — Führer je posetil nekatere oklopne trdnjave Maginotove črte.

1. julija: V Franciji ni bilo posebnih dogodkov. Nemška podmornica je potopila več trgovskih ladij v skupni prostornini 23.000 BRT. Nemška letala so nadaljevala z napadi na pristanišča in letališča na vzhodni in zahodni angleški obali. V zračnem boju je bilo sestreljenih 11, po obrambnih topovih 7 angleških letal.

Vojna v Sredozemlju.

Vrhovno italijansko poveljstvo javlja:

27. junija: Bombniki so napadli letalska in pomorska oporišča na Malti. Mornarica je bombardirala pristanišče Sollum. Nasprotnik je obstreljeval Massauo in Assab.

28. junija: Letala nadaljujejo akcijo v severni in vzhodni Afriki. Bombardirala so angleške oddelke pri Cirenaj-

ki. Nad Abesinijo je bilo sestreljenih dvoje angleških letal.

30. junija: Italijanski oddelki so zasedli nekatere točke pri Cirenajki. V zračni bitki je bilo sestreljenih 4 nasprotnih letal. Zavržen je bil napad angleških letal na letališče Tobruk, odbit istotako napad na Massauo.

1. julija: Maršal Graziani je prevzel vrhovno poveljstvo italijanske vojske v severni Afriki. Spopad oklopnih oddelkov v severni Afriki je končal z uspehom Italijanov. Ital. zračno brodogradnja je napadala oklopne vozove in čete, nahajajoče se med kraji Sollum in Sido Omar. Letala so napadla Aden in Port Sudan, sovražnik pa je bombardiral mesto Harrar.

Italijansko-francoska pogodba o premirju.

Italijansko-francoska pogodba o premirju vsebuje 24 točk. Važnejše med njimi se glasijo: Francija razoroži ob po italijanskih četah zasedeni črti pas v širini 50 km, v Somaliji in Libiji. Italija ima pravico izkoriščanja luke Džibuti ter proge Addis-Abeba — Džibuti. Orožje in strelivo v razoroženih pasovih se odda tekom 14 dni. Do pozneje določenega roka razoroži Francija vse kopnene, pomorske in zračne sile na svojem evropskem ozemlju. Italija ima pravico zahtevati delno ali celotno izročitev orožja, topništva, tankov i. dr. materiala proti Italiji se bojujočih francoskih enot. Francosko vojno brodogradnje se zbere v določenih lukah in ga nadzirata Nemčija in Italija. Do časa dovoljenja se francoska trgovinska plovba ukine. Letala ne smejo zapustiti francoskega ozemlja. Radijske oddaje na francoskem evropskem ozemlju so prepovedane. Italija in Nemčija imata pravico prevoza skozi nezasedeno francosko ozemlje. Izpolnjevanje sporazuma nadzira posebna italijanska komisija, med njo in francosko vlado vzdržuje stalne stike posebna francoska delegacija. Sporazum o premirju ostane v veljavi do sklepa mirovne pogodbe oz. do ukinitve po Italiji, če francoska vlada ne bi izpolnila vseh prevzetih dolžnosti.

Maršal Balbo — padel.

Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je sporočilo, da je povodom sovražnega bombardiranja mesta Tobruk bilo sestreljeno letalo, ki ga je vodil maršal ital. zračne vojske Italo Balbo. Padli maršal je bil med najzvestejšimi

pristaši dučaja Mussolinija. Organiziral je italijansko letalstvo, nato je postal upravitelj Libije in njen glavni kolonizator. Kancler Hitler, feldmaršal Göring in minister Ribbentrop so izrazili sožalje Nemčije.

Anglija.

Pred dnevi je govoril Chamberlain — tako posnemamo po listu „Volk. Beobachter“ — in je izjavil, da se bo Anglija borila naprej ter bo tempo vojskovanja celo še pospešila. Mnogo se govori o predstojeci spremembi v londonski vladi. Prebivalstvo angleških otokov v Rokavskem zalivu kakor tudi južne angleške obale se je umaknilo v osrednje predele Anglije. Ameriški državljani v Angliji so bili pozvani, naj se čimprej vrnejo v domovino. Nad 200 tisoč otrok iz Londona in drugih delov južne in jugovzhodne Anglije je bilo preseljenih v severno Anglijo, nekaj deset tisočev pa celo v Avstralijo in Novo Zelandijo.

Jugoslavija in Nemčija.

Beograjska „Politika“ prinaša izjavo min. predsednika Cvetkoviča zastopniku nemškega poročevalskega urada. V izjavi se pravi med drugim:

„Odnosaji sodelovanja in prijateljstva Jugoslavije z nemškim rajhom so bili vpostavljeni že mnogo prej, predno je ta močna država postala naša neposredna sosedna. Ti prijateljski odnosaji so v teku časa postali čedalje globlji in so zadobili posebno globok izraz v gospodarskem področju. Obojestranske koristi nam tod nakazujejo, naj razvijamo čim tesnejše sodelovanje, ki se je tudi v vojnem času polno ohranilo in pokazalo, da je zdravo in da temelji na naravnih pogojih. Jugoslavija predstavlja dragoceno vez med veliko industrijsko proizvodnjo nemškega rajha in agrarnimi državami bližnjega Vzhoda. Jugoslovanska vlada hoče brezpogojno nadaljevati sedanjo pot zunanje politike in poglobiti z Nemčijo odnosaje dobre sosesčine in prijateljstva.“

Besarabija in sev. Bukovina pri Rusiji.

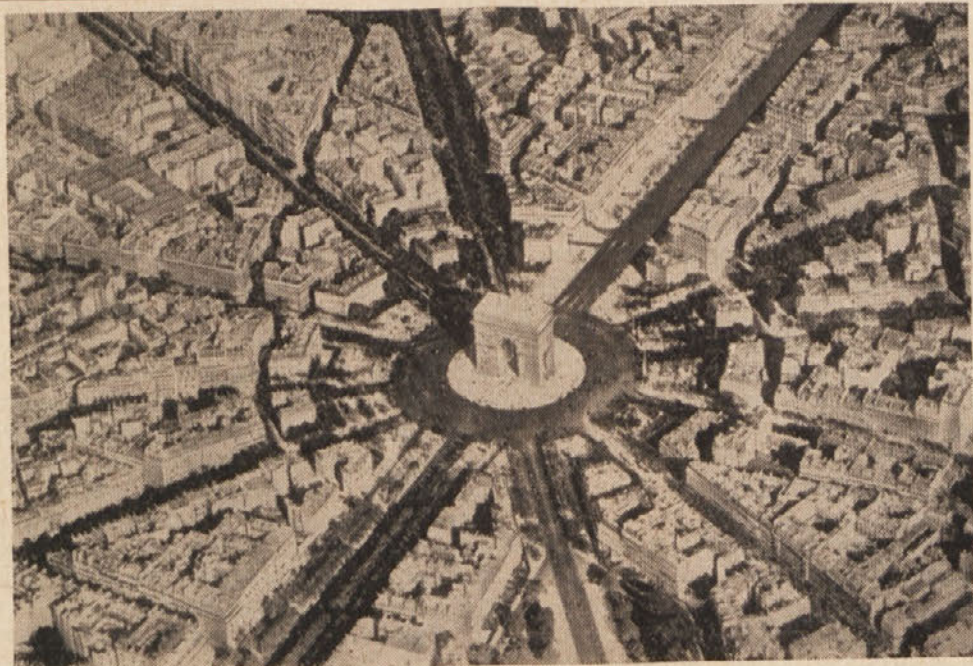
Sovjetski poročevalski urad javlja, da je Sovjetska zveza 26. junija rumunskemu poslaniku v Moskvi vročila ultimatum, v katerem zahteva takojšno izročitev Besarabije in severne Bukovine. Rumunska vlada je zahtevi ugodila, ko je sovjetska vlada v drugem ultimatu zahtevala takojšno izpraznitev mest Černovice, Kišinev in Akkerman. Z 28. junijem so sovjetske čete odkorakale v smeri proti imenovanim mestom. V Odesi pa se je sestala sovjetsko-rumunska delegacija, ki rešuje vprašanje izpraznenja ostalega Besarabskega in bukovinskega ozemlja.

Rumunska zbornica in senat sta pod predsedstvom kralja Karla odobrili pridruženje Besarabije in severne Bukovine Rusiji.

Op. ur. Rusija je morala leta 1919 odstopiti Rumuniji okroglo 45 tisoč kv. kilometrov obsegajoče besarabsko ozemlje z 2 in pol milijona prebivalcev. Tega odstopa pa ni priznala. Šele leta 1934 je vpostavila z Rumunijo diplomatske stike, a si rešitev besarabskega vprašanja pridržala. Sedaj je Besarabija pridružena moldavski sovjetski republiki.

Pomirjenje v Siriji.

Poveljnik francoske armade v Siriji je odredil demobilizacijo. Angleški oddelki so se demobilizaciji prvotno upirali in so nato Sirijo zapustili. Sirijski francoski nadkomisar je izjavil, da od-



Pogled na Pariz.

Hoffmann-Zander M.

klanja angleške nasvete nadaljnjega odpora in se popolnoma podredi postavnici francoski vladi.

(„Za svetovna morja“, konec uvodnega članka).

je vmesno večje otočje, nizozemska naselbina je New-Amsterdam na obali severne Amerike, poznejši New-York. Od Nizozemske prevzamejo vlogo pomorskih svetovnih prevoznikov Angleži, o katerih zapiše nek angleški zgodovinar to besedo: „Vsaka vojna krepi Angleže in jim omogoča širiti pomorsko trgovino. Končno so odločeni, da nadaljujejo na svetovnih oceanih delo, ki so ga pričeli na Sredozemskem morju Feničani, Grki in Benečani“. Anglija postane pomorska velesila in združi v svojem imperiju nad četrtino vse zemске površine in četrtino vsega prebivalstva sveta.

Pa Anglija ne ostane brez tekmecev, marveč mora trpeti, da se ob njej tekom zadnjega stoletja stvorijo še druge mogočne gospodarske skupine, ki si istotako lastijo pravico do morja in sveta. Amerika se otepa evropskega nadzorstva, iz bivših kolonij nastajajo samostojne države, na severni polovici pa se pojavi velesila Zedinjenih držav, katere vpliv se širi po vsem novem kontinentu. Geslo „Amerika Amerikanecem“ ustvarja mogočno pomorsko silo, ki se uveljavlja istočasno na Atlantiku in Tihem oceanu. Na Daljnem vzhodu sili vedno bolj v ospredje Japonska, ki je z Anglijo in Ameriko v trajnem sporu za premoč v Aziji in Tihem morju. Še neposredna angleška sosedica, Francija, se jači in krepi ob krčevitih angleških prizadevanjih za ohranitev in utrditev svetovne posesti. Z 20. stoletjem se pojavi Nemčija in terja svoj delež na svetovnih bogastvih. Spretno se Angleži izmikajo nemškimi težnjami, medsebojni spor se vsebolj ostri in izzveni v svetovno vojno 1914. leta. Po vojni je Nemčija sicer strta, a Angliji je treba hudih naporov, da se ubrani nevarnega francoskega tekmeča v Evropi in da ohranja v svojem boju za ravnotežje sveta mirne in znosne odnose z japonskim konkurentom na vzhodu in ameriškim velikanom na zapadu. Boj za nadvlado na posameznih oceanih je glavno ozadje vse poveljne svetovne politike.

Bodoči zgodovinarji bodo pisali o svetovni vojni, da je trajala od leta 1914 s kratkim vmesnim premorom do sedanjih let. V svojem prvem delu, od 1914 do 1918, ima vojna bolj celinski značaj, četudi se njene bitke odigravajo v vseh delih sveta. Za sedanji vojaški obračun je duče italijanskega imperija volil besede, izgovorjene na dan vstopa Italije v vojno: „To je boj ubogih, na delavcih prebogatih narodov proti izkoriščevalcem, ki imajo vse zlato sveta v svojih rokah. Narod 45 mili-

jonov hoče dostopa do svetovnih oceanov!“ Uvodno navedene besede vodje rajha ameriškega dopisniku se z dučejevo izjavo ujema. Od svetovnih oceanov odrinjeni, v svojem prostem gospodarskem razvoju in političnem uveljavljanju ovirani Nemčija in Italija prijavljata svoje pravice na Atlantski ocean in Sredozemlje, na Tihem morju vsebolj križarijo japonske bojne ladje. V ozadju pa stoji veldržava evropska in azijska Rusija, ki se je stoletja zaman trudila za dostop do morja na jugu in zapadu. Boj za nadoblast na morju zavzema doslej nepoznan obseg.

Teden v besedi.

Južna Afrika.

Južno-afriška zveza spada k predelom britanskega imperija z najdalekosežnejšo samoupravo. Sedanji vladi načeljuje general Smuts, ki zagovarja skrajno prijateljstvo južne Afrike z Anglijo. Opozicijo proti Smutsu vodi general Hertzog, ki je vodja afriških Burov in se odločno zavzema za nevtralnost južne Afrike. Po vesteh nemških listov se dežela vedno bolj navdušuje za Hertzogovo nevtralnostno politiko.

Nemčija in Grčija bosta po sedaj zaključenih medsebojnih razgovorih gospodarsko sodelovanje znatno izgradili.

Predsednik jugoslovanskega senata dr. Anton Korošec je bil imenovan za prosvetnega ministra.

Reynaud, bivši francoski ministrski predsednik, se je z avtom nevarno ponesrečil.

„Meje rumunskega narodnega ozemlja ostanejo nedotaknjene“, tako je izjavil rumunski propagandni minister, ko je tolmačil rumunsko žrtev odstopa Besarabije v prilog miru v jugovzhodni Evropi.

Zedinjene ameriške države so priznale vlado maršala Petaina in ne narodnega francoskega odbora v Londonu.

Švica namerava svoje vojaštvo spet odposlati domov.

Amerika je zaprla oba vhoda v Panamski prekop s položitvijo številnih pomorskih min.

Republikanski kongres v Ameriki je minuli teden določil kot kandidata za prezidenta Zedinjenih držav Wendela Willkie-ja, ki uživa med ljudstvom precejšen ugled.

Ogrska vlada je dovolila nemški organizaciji v Madžarski, da sme v vseh nemških vaseh ustanovljati podružnice.

Na Dunaju je umrl policijski prezident Steinhäusl.

Bolgarska vlada je odredila civilno mobilizacijo, kar pomeni, da so delavci določenih podjetij pod vojaškim zakonom. Hkrati je prepovedala vse manifestacije in demonstracije.

Japonska vlada je v Londonu protestirala proti angleškim vojaškim dobavam Kitajski skozi pokrajino Burma. Anglija je protestu ugodila.

Iranska vlada je odpovedala Angliji takozvano petrolejsko pogodbo, po kateri bi morala Anglija Iranu izposlovati posojilo 5 milijonov funtov.

Francoska vlada ima odslej svoj sedež v mestu Clermont-Ferrand, ki šteje okroglo 100.000 prebivalcev in se nahaja v od nemških čet nezasedenem ozemlju.

Bivši ameriški prezident Hoover je imel nedavno govor, v katerem je vodilne ameriške osebnosti pozval, naj nikakor ne izzivajo ljudstvo s pozivi na vojno, marveč naj skušajo vojno preprečiti.

Jugoslovanski tovorni parnik „Labod“ je ob irski obali zadel na angleško mino in se potopil.

Japonski poslanci so čestitali kanclerju Adolfu Hitlerju k izrednim vojaškim uspehom na zapadu in izrazili že-

ljo, naj bi se odnošaji med obema državama še poglobili.

Italija je zvišala delovni teden v industriji od 40 na 48 ur.

Angleška vlada je razširila blokado tudi na Portugalsko in Španijo ter bodo njene ladje kontrolirale pomorsko plovbo obeh držav.

Mehikanska vlada je sklicala zvezni kongres za 25. julij in mu bo med drugim predlagala uvedbo vojaške obveznosti.

Japonske čete so se pojavile v Indokini in bodo skušale preprečiti vsak vojaški transport skozi deželo.

Pariški večkratni milijonar Rothschild se je podal v Ameriko.

20.000 italijanskih obrtnih delavcev se v kratkem v smislu nedavnega dogovora obeh držav poda v Nemčijo na delo.

Švicarski zvezni svet je izdal poziv, v katerem pravi, da se mora Švica prilagoditi novemu času in stremeti za notranjim prerodom.

Iz naše države

„Pomorska veljava je svetovna veljava“.

Na Dunaju je bila 29. p. m. otvorjena razstava, ki naj prikaže važnost morja in pomorske veljave za Veliko Nemčijo. Posebni zemljevidi razlagajo, kako je Anglija dosledno zavračala vsak drug evropski narod od morja in kako je Nemčiji z verzajskim mirom hotela zadati smrtni udarec, ko ji je odvzela kolonije in njeno mornarico. Drugi oddelki kažejo ustroj trgovske in vojne mornarice, razlagajo posamezne tipe ladij in razlagajo možnosti pomorske službe. Poseben oddelk prikazuje razvoj bivše avstro-ogrške mornarice. Nazorno izdelane karte glavnega oddelka kažejo, kako je Nemčija izvedla zaporo Anglije od evropske celine in da je nazadovanje angleške pomorske veljave začetek njene propasti.

Povratak v izpraznjeno ozemlje.

S pričetkom vojne na zapadu je bilo ozemlje, ki meji na zapadno fronto, izpraznjeno. Izpraznitev se je izvedla po točno določenem načrtu. Prebivalstvo je bilo razdeljeno v notranjosti države. S zaključkom vojne s Francijo je kancler odredil, naj se takoj organizira povratak prebivalstva v izpraznjene kraje. Država bo skrbela, da se s splotja, ki so bila vsled vojne porušena ali poškodovana, takoj popravijo. Škoda, ki jo je moralo prebivalstvo vsled vojne utrpeti, bo povrnjena.

Gradnja stanovanj po vojni.

Kancler je že svoječasno odredil, naj se takoj po vojni prične z velikopotezno gradnjo stanovanjskih hišic v vseh predelih države. Število novih po-

slopij pojde v milijone. Vsaka večja občina bo morala izdelati poseben gradbeni načrt, po katerem bo posredovala, da se po možnosti vsaki družini, posebno delavskim družinam, omogoči lasten dom. Mesta bodo morala gradnji poslopij posvečati še prav posebno skrb. Pristojni uradi imajo nalogo, naj izvedejo že sedaj vse potrebne predpriprave.

Pet let obvezne delovne službe.

Povodom 5 letnice drž.-delovne službe je drž. vodja Hierl dal nekatere zanimive podatke o tej važni vzgojni ustanovi. Nad 2 in pol milijona vojakov je bilo prej v delovni službi, 550 delovnih oddelkov je šlo hkrati z vojaki na Poljsko, istočasno je bilo 300 oddelkov zaposlenih pri gradnji zapadnega trdnjavskega pasa. 2000 dekliskih delovnih taborišč je razdeljenih širom vse države, iz njih izhajajo pomočnice podeželskim gospodinjam in materam. Tako se je delovna služba izkazala kot visoka šola narodnega socializma in bo tudi v mirnem času vršila svoje kulturno in socialno delo.

Vesti iz Jugoslavije

Slovenska univerza je postala popolna.

S spopolnitvijo medicinske fakultete, ki se pripravlja, bo imela slovenska univerza vse fakultete. V kratkem bodo začeli graditi v ta namen tudi kliniko, ki je pogoj za popolno medicinsko fakulteto. S tem bo storjen pomemben korak za rešitev vprašanja ljubljanskih bolnic.

Dodlistek

Prosto po I. U.

Črni Jurij.

Odlomek iz srbske zgodovine.

(2. nadaljevanje.)

„Ubit je, ker se je hotel roparjem v bran postaviti“, odgovori deček z vedno v tla vprtimi očmi.

„In moji bratje in sestre?“ vpraša dalje Petrovič.

„Mrtvi, vsi so mrtvi!“ odgovori Janko; „midva, Kara, in moja sestra smo edini ostali živi od prebivalcev Topole“.

„Da bi bila tudi Milenka usmrčena!“ zdihuje Petrovič.

Janko ga ves začuden pogleda, zaslišavši te besede.

„Kako si to tolmačiš, Kara?“ vpraša ga čez nekaj časa.

„Bolje bi bilo za njo, da bi bila med pokojniki, kakor pa da je v Alijevih rokah“, odgovori Petrovič otožno.

„Milenka bode že našla pot na drugi svet, ako hoče častno dalje živeti!“ meni Janko.

V tem trenutku švigne iz žarjave od vetra razvneti požar iz pogorele vasi in razsvetli večerno nebo.

„Poslušaj me, Janko!“ prične Petrovič.

„Midva oba sva zapuščena; najine starše, najino vas, domačijo, vse, kar nama je bilo drago, so uničili janičarji. Prizezi mi, da si pripravljen, maščevati se z menoj nad onimi pobalini, krvavo maščevati!“

„Prisezam“, prikima deček ter vzdigne desnico proti rdečemu večernemu nebu.

„Dokler Milenke ne iztrgava iz rok hudobnežev, ne smeva mirovati!“ nadaljuje Kara.

„Ne prej!“ pristavi Janko.

Rdeča žrjavica zopet zgine; kajti megla je uničila svetlobo, Topola pa je bila videti kakor pogorela razvalina.

Še enkrat se ozre Kara tja, kjer je preživel svojo mladost, in na kraj, kjer je živel pred kratkim časom še srečno; — potem pa hiti v noč naprej proti skalovju, katero je mejilo pogorišče proti vzhodu.

Janko pa gre za svojim starejšim prijateljem in kmalu izgineta Srba v temnej noči.

Na upeljeni vasi pa ugasne tudi žrjavica polagoma.

Izdajalčevo plačilo.

Hudobije janičarjev so presegle že vse meje. Po vsej Srbiji je vladal ob-

up. Kar se nakrat začuje, da je razvil Kara Petrovič zastavo vstaje.

„Kdo je oni Kara?“ vprašujejo nekateri.

„Svoje rodbine in imetja oropani Srb“, odgovarjajo drugi.

„Hajdimo, udarimo!“ kriče hrabri možje in žene ter zgrabijo za orožje.

V kratkem ima Petrovič zbrano neurejeno ali zelo razkačeno četo. Kmalu se stvar predrugači, kajti poprej so se požigale srbske hiše, sedaj pa so gorele turške in sicer v bližini glavnega mesta, Belega grada.

Blizu tega mesta je bila vas Sibnica, v kateri je stanoval prejemnik dače.

Kara plane s svojci kot blisk v to mesto, mnogo stotin Turkov potolčejo, kočo zoprnega uradnika vzemó z naskokom, iz strehe pa se prikaže kmalu rdeč petelin.

Janičarji so bili vsi razkačeni. Obljubili so veliko nagrado tistemu, ki bi vzel glavo temu sovražniku ter njegovemu pomočniku Janku, kajti vedeli so dobro, da sta ta dva duši vstaje. Vstaja od dné do dné bolj narašča, celo plemenitaši, knezi, katerim so janičarji še nekoliko prizanaševali, so se je vdeležili in se jej stavili na čelo.

Kmalu uvidijo Turčini, da so tepeni ter se umakejo v svoje glavno mesto, močno trdnjavo Beli grad.

Ko izpredvidijo, da ne dobé nikakršne pomoči od zunaj, ponudijo Srbom spravo. Povabijo torej vodje vstašev v bližino Belega grada, in tamkaj se zberó tudi vsi knezi.

Že se vršé dotične obravnave. Na eni strani stojé vodje janičarjev in zopet na drugi oni Srbov; med zadnjimi je bil tudi Kara Petrovič, mož naroda.

Temne njegove oči, polne skrivnostne jeze, so bile vprte na Alija, glavarja janičarjev, kateri je vodil obravnave.

„Napravimo mir, Srbi!“ pravi zadnji, „kajti tudi mi smo siti vednega prepira in želimo mir“.

„Kaj nam hočete dati?“ vpraša Teodozij, najplemenitejši Srbov.

„Mi hočemo z vami dobro ravnati, in svoboda se vam ne bode več krtila“, odgovori Alij.

„Za naš narod bi bilo to dobro“, pravi knez, „kaj pa imate za nas?“

„Vsakemu izmed vas damo deset tisoč pijastrov in prostost dače, če spravite ljudstvo domov“, reče glavar janičarjev. Pri tej ponudbi obrne se Teodozij k svojim in videč, da predlog odobravajo, pravi: „Dobro, napravimo zapisnik, potem pa prisezimo!“

(Dalje sledi.)

40letnica Zadružne zveze v Ljubljani.

26. junija je bila v Ljubljani 40. glavna skupščina Zadružne zveze, ki je obenem obhajala 40letnico svojega obstanka. Npori slovenskih zadrušnikov tekom zadnjih 40 let so rodili vsekakor lepe sadove, o čemur nas poučijo številke zadnje statistike, po kateri je danes v Sloveniji: 342 kreditnih zadrug, 100 nabavnih in prodajnih, 61 živinorejskih in pašniških, 46 stavbinskih, 41 kmetijskih strojnih, 40 mlekarskih, 27 zadružnih elektrarn, 25 vodovodnih, 25 obrtnih, 10 vinarskih in 18 raznih zadrug.

Jugoslovanski delavci v Sofiji.

Te dni je dospela v Bolgarijo večja skupina jugoslovanskih delavcev, katerim je priredila bolgarska delavska zveza lep sprejem. Jugoslovanske delavce je med drugim pozdravil tudi trgovinski minister Zagorov, ki je med drugim poudarjal, da so se bolgarski in jugoslovanski delavci sestali ne samo kot bratje po krvi, temveč tudi kot ljudje,

ki imajo skupen cilj v borbi za socialno pravico in stanovsko zaščito.

Dviganje rušilca „Ljubljane“.

Dela za rešitev rušilca „Ljubljane“ so končana. Te dni bodo ponovno skušali dvigniti rušilec z morskoga dna. V ta namen so postavili štiri železne cilindre, ki so jih pritrdili ob strani potopljenega rušilca. Zadnja dela vodi kontreadmiral vojne mornarice Pavič.

To in ono. — Prva jugoslovanska ladja „Lovčen“ je te dni priplula v sovjetsko luko Odeso, kjer so jugoslovanske mornarje slovesno sprejeli. — Prekmurski delavci so letos spet odšli v Nemčijo na poljska dela. — V Zagrebu je umrl hrvatski književnik in časnikar dr. Milivoj Dežman. — V Zagrebu bodo pričeli graditi džamijo, ki bo imela čisti otomanski slog. — V Splitu se je pretekli teden vršila konferenca delegatov madžarskih in jugoslovanskih železnic za ureditev obmejnega prometa med Jugoslavijo in Madžarsko. — Huda nevihta je nedavno divjala v okolici Slavonskega broda in prizadajala veliko škode.

Čirom naše zemlje

Mladina in novi čas.

Preprosto bom govoril, da bom vsem razumljiv. Da vidim kje na cesti četo uniformiranih dečkov, ki ob krepkem popevanju korakajo in zrejo strumno v novi svet, da vidim dekletca z nabiralčkom hiteti od osebe do osebe in pobirati pfenig za Rdeči križ ali zimsko akcijo, da čujem besedo o delavcu in obratovodju namesto one o brezposelnih in podjetnikih, da vidim kmečki grunt odtegnjen iz prometa in kupčije, da prebiram sodbe, ki jih je narekoval interes narodne družine, da zrem izravnano narodno disciplino — tudi mene Slovenca zgrabita novi čas in novo življenje ter mi zapuščata močne utise. Čutim in vem, da me ta novi svet nikakor ne pušča brezbriznega, marveč me uverja o tem, da res gremo v novo dobo. In ta doba bo nosila pridevek „socialistična“.

Mnogi imajo o socializmu nek predodek in jih je strah pred njim. Kdor se čuti v sebi star, se ga bo otepal in bo bežal pred njim. Morda tega ali onega moti ta ali ona zunanost ali slučajnost na njem. Tretji spet se iz nekega strahu pred njim izgovarja z mnenjem, da je to, kar doživlja naprimer v naši državi dan za dnem, samo kos nemškega življenja in da ostane ta kos izožen in omejen samo na nemštvo. Pri tem ne vidi, da se nekaj sličnega poraja domala v vseh ostalih evropskih narodih in da zunanji dogodki z vsakim dnem razveljavljajo njegovo misel, da bo prejkoslej spet vse pri starem.

Prezrimo vojno in še vsakodnevne zunanje prilike in si bežno ogledmo ozadje velikega dogajanja. Z evropskega pozorišča se poslavljajo zadnji preostanki stare dobe in stare miselnosti. Kje se še najde kdo, ki bi še hotel poveljati svobodo poedinčevu, tolikrat zlorabljeni in zaigrano? Katera država in kateri narod bi si še upala v očigled velikim dogodkom privoščiti si luksuz široke demokracije, političnih strank in skrajne politične svobode? Govoriti danes o gospodarski svobodi in se še oklepati kapitalizma, bi pomenilo veliko kratkovidnost. Tistega mrkega ateizma, ki je vzel življenju sijaj skrivnostnega in božjega, ni nikjer v Evropi, ja, sedanja Evropa z nekim veseljem sprejema skrivnostnost vere in uveljavlja njene oblike v ostalem življenju. Čas raznih svoboščin in suhega individualizma, oboževanja poedinca, je bil in se ne bo več vrnil, vsaj ne v stari, tako obnošeni obleki.

Socializem? Če ga zrem v nasprotju z nekoč tako hvalisanim svobodnjaštvom, se mi ob njem nehote pojavijo predstava povezanosti. Če je stari svet skušal poedinca izluščiti iz njegovih obveznosti in dolžnosti, potem mora novi svet voditi taistega poedinca nazaj v njegovo povezanost s svetom okoli njega, v njem in nad njim. Socializem pomeni skupnost, pa naj si

sedaj le-ta nosi ime država, narod ali razred. Poedinca bodo odslej v večji meri v službi skupnosti in bodo svoje pravice morali prirejati in podrežati njenim pravicam in interesom.

Tako socializem razumem in takega socializma se veselim, četudi vem, da bo terjal od vsakogar in tudi od mene žrtve in odpovedi v prihodnjem interesu. Saj je domala vsakdo v starem svetu čutil v sebi neko osamelost, moral si je iskati utehe v prostovoljnem udinjanju interesom svojega stanu ali naroda, pri tem pa je bridko občutil, kako lahko je bilo žaliti socialni čut in rušiti ali ovirati socialno delo. Danes pa postajata briga za drugega in obzir do njegove zapovedi in postava. In če se še celo z uniformo naglaša to, da so ljudje drug na drugega navezani in medsebojno odvisni, je v tem edini pravilni odgovor na tisto nedavno bolešno hlastanje za vsem, kar ljudi medsebojno loči in razvezuje.

Še to se vprašam: ali bo v novem času razumevanja tudi za naš narodnostni čut in če bo prostora v novem svetu za našo narodno družino? Tudi v narodnostnem čutu je velik kos socialnosti, kakor ga je dovolj v stanovskem. Čas, ki že danes razgrinja in bo še bolj razgrinjal to, kar ljudi medsebojno povezuje in navezuje, in ki bo nasprotoval vsemu, kar ljudi medsebojno loči in razvezuje, ne bo mogel na naših tleh in med našim ljudstvom preko socialnosti slovenske narodne zavesti. Nas, ki živimo in delamo na naši zemlji, vežejo grunt in delo, narodna zavest v nas in nebo nad nami. Seve pa je najprej na nas samih, da smo si povsem na jasnem o tem, kar zahtevajo prilike novega časa in da s svojim delom in s svojo disciplino v dobi, ki prihaja in ki bo v znamenju socialne povezanosti, uveljavimo še socialnost slovenske narodne družine.

— ko.

25 letnica preč. g. dr. Franca Zeichna. — V ponedeljek 24. t. m. je bil za šentrupertsko faro dan večnega čestčenja. Hkrati je vsa fara na ta dan praznovala srebrni mašniški jubilej domačega dušnega pastirja preč. g. dr. Franca Zeichna. Jubilatov sosed č. g. Jože Komar iz Št. Jurija na Vinogradih je v pridigi omenjal slavljenceve izredne vrline in orisal njegovo dosedanje življenjsko pot, ki je tako zelo podobna prazniku, ki ga fara praznuje istočasno z jubilejem svojega duhovnega očeta.

Mökriach — Mokrije. — Na predan apostolov prvakov so prevzvišeni knezoškof v Šentjurju ob jezeru med drugimi posvetili v duhovnika našega rojaka č. g. Martina Šturma. V nedeljo 7. julija daruje pri nas na prostem pred cerkvijo svojo prvo sveto daritev. Na izredno slovesnost, ki bo ob 10. uri dopoldne, se že cela fara in še širša okolica izredno veseli. Na predvečer bo domača vas svojega slavljenca topló

sprejela in z njim prvič molila v svoji mali domači cerkvi.

Gospodinjam v vednost. — Minister za prehrano je odredil, da se z julijem t. l. za vkuhavanje sadja lahko dobavlja sladkor na nakaznico za sladkor in za marmelado. Za osebo je na 4 tedne dovoljenih 450 g dodatnega sladkorja namesto marmelade.

Zell — Sele. (Dva ponesrečena turista). V nedeljo 23. t. m. se je v Košuti pripetila huda nesreča. Trije hribolazci so se podali na vrh gore, nazaj grede pa se po neki soteski s palcami drsali proti vznožju. Nenadno spodrsne v hudi strmini 19 letni elektro monter Rihard Wolf, rodod iz Celovca, začne drseti z mrzlično naglico navzdol in treščil 200 m globoko preko ostre skale. Njegov tovariš Joachim Franke zdrži pri reševanju za njim in zadobi pri padcu nevarne poškodbe na glavi. Wolf pa je bil obležan nezavesten in je vsled hudih poškodb kmalu izdihnil. Tretji njihove družbe je ostal nepoškodovan. Smrtno ponesrečenega turista so prepeljali v celovski Št. Rupert.

V jezeru je utonila. — Dne 28. p. m. se je kopala v jezeru pri Sekiri mlada letoviščarka iz Štajerske. Plavala je globlje v vodo, nenadno jo najbrže prime srčni krč, moči ji odpovedo in izgine v globini. Valovi so reševanje ovrhali. Truplo so našli dan navrh.



Putnarjeva mama iz Bilčovsa na preji. (fot. Ogris)

Kača ga je pičila. Predzadnjo soboto je 15 letni Andrej Peregrin iz Grabštanja grabil seno na travniku. Kot navadno je bil pri delu tudi tokrat bos. Nenadno začuti na levi nogi ostro bolečino in ko pogleda navzdol, zapazi naglo se odvijajočo črno kačo. Hitel je domov in ker mu je noga medtem močno otekla, so poklicali rešilni voz iz Celovca in ga takoj prepeljali v bolnico. Hitra zdravniška pomoč ga je rešila hujših posledic in danes fant že spet vesel pomaga starišem na njihovem posestvu.

Št. Ruprecht — Št. Rupert pri Velikovu. — V sredo 26. t. m. je v bolnici celovških elizabetink nenadno vsled izkrevitve umrla sestra Eberharda Zolbauer, redovnica šentrupertskega samostana šolskih sester. Rajna je bila stara 32 let in je bila rodod iz Šmartina pri Št. Rupertu. Bila je posebljena tiha dobrota, s posebno ljubeznijo se je posvečala vzgoji mladih src. V soboto popoldne so rajno sestro pokopali na domačem pokopališču ob veliki udeležbi duhovnikov in domačega ljudstva.

Waisenberg — Važenberg. — Štefanov nadebudni dijak Jurij Kastner, gojenec šentpavelskega šolskega zavoda, je vsled slabokrvnosti nenadno zelo nevarno obolel. Zdravnik je spoznal, da bi mlademu bolniku pomagala in ga rešila le še krvna transfuzija. Zato je poklical k sebi dijakova brata in sestro, slučajno je hkrati došel v bolnico domači dušni pastir preč. g. Jože Komar. Za rešitev krvno obolelih je treba čisto določene krvi in zdravnik je s takojšno transfuzijo duhovnikove krvi zamogel rešiti mlado življenje. Dijak je izven vsake nevarnosti in bo svojemu krvnemu dobrotniku lahko kmalu stisnil roko v znak svoje hvaležnosti.

Ludmannsdorf — Bilčovs. — Mnogo se sedaj govori o elektriki. Sestali so se naši posestniki že večkrat ter preštevati vprašanje, kako in odkod bi se napeljal električni tok v našo občino. Eden predlogov je za napeljavo voda z Bistrice v Rožu, drugi iz Podgorij. Gotovo bo odločitev padla tja, kjer bo kazalo ceneje. Kadar dobimo v naš odaljeni in svetu odmaknjeni kraj, ki se

sme ponašati samo z avtobusnim prometom in razmerno lepo cesto, elektriko in telefon, tedaj bomo šele smeli reči, da smo postali moderni in da nam stoji odprt ves svet. Upajmo, da se kmalu odobri pravi načrt in se takoj, ko zmagoslavno zaključimo sedanjo vojno, pričnejo dela.

St. Peter am Wallersberg — Št. Peter na Vašnjah. — Dne 20. p. m. smo ob številni udeležbi pogrebcev pokopali Mežnarjevo mamo iz Št. Petra. Bila je rajna verna in pridna žena, dobra mati svojih otrok in zavedna Slovenka. Še v zadnji čas je kljub svojim 6 križem rada prebirala slovenske knjige in liste. Pred 3 leti ji je umrl njen mož in odtlej se je ukvarjala z gospodarstvom sama ter ga končno izročila hčerki Lenki in njenemu mlademu možu. Na grobu so materi zapeli domači pevci toplo žalostinko, preč. g. župnik Wutte pa je spregovoril lepe besede ranjki v slovo. Želimo ji večni mir, zaostalim izrekamo naše iskreno sočutje.

Unterloibl — Podlublje. V noči na 26. junij je še na nepojasnen način izbruhnil ogenj v čebelnjaku Ignaca Sellacherja; stal je nad poslopjem carinikov. Zgorel je cel čebelnjak s panji vred, tako da utrpel posestnik precejšno škodo. — Dne 27. junij je bil pokopan na boroveljskem pokopališču tukajšnji 63. letni tovarniški delavec Primož Kropivnik. Bil je v celovski bolnici operiran, a ni bilo zanj več pomoči. Umrl je med potjo, ko so ga pripeljali na dom.

Oberdörfel — Gornja Vesca. — Ponesrečil se je Peter Spitzer, pd. Dovnikov v Stranjah. Vozil se je s kolesom po opravih od doma proti Vrbi ob jezeru. Na slabi gozdni cesti mu je spodletelo in je padel s kolesa ter si na neki korenini prerezal stegno leve noge. Moraš je takoj k zdravniku in se še sedaj nahaja v njegovi oskrbi.

Ostalo v par besedah: Pod voz celovške mestne železnice je zašla 3 letna Brigita Koscher. Njene poškodbe so bile smrtno. — Na celovškem pokopališču so našli v časopis zavito novorojenčkovo trupelce. — Beljaški nadžupan je prepovedal trganje in zbiranje lipovega cvetja v vrtnih in obcestnih nasadih mesta Beljak. — Za čas od 1. do 28. julija so na osebo dovoljena 3 jajca. — K Baškemu jezeru je dospelo na letovanje več desetih tirolskih in bavarskih otrok. — 34 nemških otroških vrtecev deluje v velikovškem okraju. Po poročilu „Grenzruf-a“ jih poseča nad 1000 otrok. — Na ljubeljski cesti sta se smrtno ponesrečila Hilda Fingerlos in njen brat Franc Kaufmann iz Št. Ruperta pri Celovcu. Po nesreči sta treščila v obcestni prepad. — Policija svari kmete in gostilničarje, naj se varujejo 46 letnega Heinricha Sailer, ki se potika po deželi in ima na vesti številne tatvine. Govori južnotirolsko narečje.

Par za smeh

Jezikovost. — Katra in Meta sta pri opravljanju fare. „Veš, Meta, da se bo Poderšnikova Mica možila?“ — „Ne! Kdo pa je tisti srečni?“ — „Najbolj srečen je stari Poderšnik“.

Nagajivec. — Potnik prihiti pred železniško postajo in ustavi starega Gogo: „Ali bom še dobil celovski vlak?“ — „Kakor ste kaj hitri, gospod. Vlak je namreč že pred dvema minutama odpeljal“.

Profesorska. — Profesor zamišljeno bere v kavarni. Žena se dolgočasi in spet vpraša moža: „Ti, koliko je ura?“ — Tri četrt na devet. Zapomni si že enkrat in ne vprašuj me zmeraj“, odvrne mož.

Konservatorij. — Mežnarjeva mama ima svojo Milko v konservatoriju. Nekeč se nad Milko bridko pritoži: „Pomisli, naša Milka obiskuje že domala celo leto celovski konservatorij. Le kaj neki se uči? Zadnjič sem jo prosila, naj mi pomaga pri konserviranju sadja, pa ni znala za nobeno reč prijeti. Ja, ja, današnje šole so vse za v koš“.

Drago za milo. — Zdravnik sreča znanega krojača: „Vaša družina je silno zdrava, mojster!“ — Krojač: „Tudi vi si že dve leti niste naročili nove obleke“.

Naše gospodarstvo

Nekaj o krmljenju.

Poglavje o krmljenju živine bi moralo biti najvažnejše v knjigi kmetijskega gospodarstva. Tod se v veliki meri odloča, ali kmetija napreduje ali nazaduje.

Na osnovi mlečne produkcije je nek znanstvenik (Hanson) izdelal nekako preglednico krmil. Za osnovo ali krmisko enoto je vzel 1 kg ječmena in primerjal njegovo krmilno vrednost z vrednostjo ostalih krmil. Sestavil je po primerjavi sledečo tabelo:

ječmen 1 kg na 1 krmisko enoto, žito, oves 1 kg, koruza 0.95 kg, laneno-seme 0.6 kg, dobro seno 2.5 kg, dobra otava 2.1 kg, pšenična slama 5 kg, ovsena slama 4 kg, zelena krma 6.8 kg, silaža 6—8 kg, korenje 8.5 kg, pesa 10 kg, repa 12.5 kg, krompir 4 kg, mleko 3 kg, posneto mleko 6 kg, pšenični otrobi 1.25 kg, ovseni zдроб 1.2 kg, lanene tropine 0.9 kg.

Tabela je služila kmetijem v severnih državah Evrope za nekako vodilo umnega krmljenja. Postavili so se na stališče, da je treba živino krmiti izdatno dobro in tečno in da je kvalitativno krmljenje podlaga uspešne živinoreje. Dejali so si, da žival ne živi od tega, kar požre, marveč od tega, kar prebavi. To je skrajno dragoceno spoznanje.

Vrednost posameznih krmil je odvisna od redilnosti in prebavnosti. Ocenjamo jih po množini beljakovin, toščice, brezdušičnatih izvlečkov (škroba in sladkorja), vlaknine in rudninskih soli. Enostranska množina ene ali druge hranilne snovi še ne zagotavlja njene redilne vrednosti, ampak pravilno razmerje vseh redilnih snovi proti beljakovini. Prebavnost pa ni zavisna samo od krmila samega, marveč tudi od starosti živali, od njenega dela in počitka.

Lahko prebavna krmila so mlada trava, pred cvetjem pokošena detelja, sladko seno in otava, pesa, korenje, zelena koruza, rž, oves, grahorica, kislad iz silosa. Žita, mlevski izdelki in odpadki, oljna semena in tropine spadajo nekako v srednjo vrsto. Težko prebavna krmila so fižol, bob, soja, slama ozimnih žit, stročne luščine, pleve in kislota ter starikavo seno.

Okisana krma, kislad ali ensilaža, pravilno pripravljena in ohranjena, je primarna predvsem za molzne krave in pitalno govedo. Poleg kisladi, 20 kg na dan, naj se polaga tudi suha krma. Ensilaža ima malo rudninskih soli in apna, zato dodajamo klajno apno, lucerno ali fižolno slamo. Zmrznjena, blatna ali gnila ensilaža je škodljiva.

Rudninske soli prav za prav ne rede, ali vendar bi živali brez njih prej ali slej poginile. Potrebne so za rast, razvoj in utrjevanje kosti, pa tudi za kri in prebavne soke. Največ rudninskih snovi potrebujejo breje in molzne krave ter mlada živina. Najvažnejše rudninske snovi so apnik, fosforjeva kislina in navadna sol. Apna je dovolj v sočivju, sočivnati slami, v dobrem senju, detelji in sveži travi. Manj ga je v kisljem senju, pesi, repi, slami in plevah. Fosforjeve kisline je dovolj v žitih, otrobih in tropinah. Voda, posebno trda studenčnica, vsebuje dovolj apna.

Te vrstice hočejo biti samo poudarek važne modrosti v živinoreji: žival živi od tega, kar prebavi, a ne od tega, kar požre. Kdor je doumel to modrost, bo vedel razložiti tudi besedo o umnem, racionalnem krmljenju.

Podvig proizvodnje mleka v Vzhodni marki. Letna proizvodnja mleka v Vzhodni marki neprestano narašča. Petinko so pred letom 1937 prevzemale mlekarne. V letu 1939 so mlekarne prevzemale že 120 milj. litrov, za tekoče leto pa cenijo, da ostaneta samo še dve tretjini vsega mleka izven mlekarne. Država skuša organizacijo mlekarne čim bolj razširiti. Obratovanje graške in celovške mlekarne je bilo naprimer znatno povečano. Cilj je ta, da se

vse mleko, ki ga dežela sama ne porabi odda v mlekarnah in po mlekarnah razdeljuje mestnim konzumentom.

Zanimive številke so bile dognane na podlagi izpraševanj gojencev kmetijskih šol. Vodstva kmetijskih šol v Vzhodni marki so pred časom dobila nalogo, naj doženejo, koliko bratov in sester imajo njihovi gojenci. Rezultati so pokazali, da prihajajo gojenci kmetijskih šol ponajveč iz družin s 6 otroki. Nadalje je drugo dejstvo, da ima Koroška relativno več otrok ko Štajerska. Največ otrok je v hribovitih krajih, tako na Koroškem predvsem v vzhodni Tirolski, kjer imajo družine po 7 do 8 otrok.

Poseben vlak za oskrbovanje mest z zelenjadjjo in sadjem je uvedla državna železnica. Vsako noč prevozi poseben vlak določene proge, pobira grede na določenih postajah zelenjad in sadje in ga prevažna v mesta. Že na vsezgodaj zjutraj je meščanom postreženo s svežim sočivjem in sadeži. Kmetje in vrtnarji dobijo pravočasno obvestila, kedaj pristane „zelenjadni ekspres“ na njihovi postaji, v eni sami noči doseže brzec vsa velika nemška mesta.

Dijaško poletno delo. V času od 27. julija do 27. avgusta bo v vsej državi okroglo 10.000 dijakov in 8000 dijakinje kmetom v pomoč pri spravljaju pridelka. Kmetje, ki hočejo dijake, prijavijo svojo željo dež. delovnemu uradu in plačajo za enega dijaka uradu enkratni prispevek 10.—RM. Dijaki dobijo dnevno po 60, dijakinje po 50 pfenigov. Vozne stroške jim krijejo delovni uradi. Dijaki bodo v pomoč posebno družinam, katerih moški člani služijo pri vojaki.

Oskrbniki sadnega drevja. Dež. kmečka zveza Južne marke skuša izobraziti čim več sadjarskih strokovnjakov. Potreba se je pokazala posebno z odredbo, ki uvaja obvezno uničevanje sadnih škodljivcev. Cilj je, da bo imela vsaka občina svojega sadjarskega strokovnjaka, ki bo v zvezi s krajevnim kmečkim vodjem skušal uveljaviti smotno skrb za podvig sadjarstva. Trenutno je določenih že 450 izvežbanih sadjarjev, treba jih je še okroglo 1200, ki se bodo izvežbali v posebnih sadjarskih tečajih.

Državna podpora za silose. Srednjim kmetijam, ki nimajo nad 8 glav goveje živine in torej ne rabijo silosov nad 30 kub. metrov prostornine, dovoljuje država podpore po 12 mark na kub. meter. Gradnje silosov za kisanje krompirja se začasno ne svetujejo in se zanje tudi ne dovoljujejo podpore. Tudi se ne svetujejo leseni silosi, ker je treba z lesom čimbolj štediti. Za velike naprave iz železnega betona se je podpora zvišala od 9 na 10 mark za kub. meter. Zvišanje je veljavno v času od 1. aprila 1940 do konca marca 1941.

Napihovanje živine ob žretju lahko prebavnega zelenja (detelje) postane lahko opasno, če nismo dovolj previdni. Rosna, uvela ali segreta detelja tvori v želodcu pline in kislino, po katerih se želodec napihne in zapre. Dajajmo živini pred žgodnjo pašo na detelji nekaj suhe krme ali zelene fure, varujmo jo pred prehladom in ne napajajmo je takoj po paši. Če je žival že napihnjena, moremo govedu pomagati, če mu damo v pol litru vode 30 g žgane magnezije ali 250 g glavberjeve soli in aloje v litru vode. Vhodljaj v lakotnico naj izvede strokovnjak.

Kopita mladih konj morajo biti posebna skrb konjerejev. Odrasel konj s slabimi, zraščeni, poškodovanimi kopiti je manjvreden. Že pri žrebetu začne konjerejec s svojo nego kopit. Gledal bo, kako žrebe prestopa. Ozka, visoka kopita bo previdno krčil. Razpoke in luknje v kopitu bo skrbno osnažil in z lesnim terom izpolnil. Večkrat si bo ogledal podplat, ki je najvažnejši del kopita. A vse to gotovo nelahko delo je mogoče le, če bo z živaljo ravnal ljubeznivo in mirno in ji dal čutiti, da ji hoče samo dobro.

Cene za klavne svinje. — Zveza nemških živinorejev je odredila, da se cene za klavne svinje v času od 29. junija do 16. avgusta zvišajo za 6 mark pri 100 kg žive teže.

Zanimivosti iz vsega sveta.

O Eskimih.

Domovina Eskimov je prav za prav Grenlandija. Tam živi dandanašnji v majhni obrežni pokrajini, ob grenlandski jugovzhodni obali, ki je nekaj mesecev v letu brez ledu, le še 12.000—15.000 duš. Skoraj toliko jih živi na severu Kanade in Nove Fundlandije in na Aljaški. Prebivalci ruske severne Sibirije, to so Tunguzi, Jakuti, Burjati in Aloiti so čistokrvni Mongoli in ne spadajo k Eskimom.

Temu 25.000 do 30.000 glav številnemu narodu grozi skoraj smrt, kakor že več let poudarjajo poznavalci Eskimov. Vzrok je isti kot pri Indijancih: evropska noša, evropski način življenja in alkohol. Dalje imajo vse polno nalezljivih boleznih in sleherni hrana, ki ne sestoji iz rib in ribjega olja, povzroča pri njih želodčne in črevesne bolezni. Pristojne oblasti so že mnogo pripomogle za civilizacijo in varstvo Eskimov. Dale so na primer graditi šole, bolnišnice in lepe hišice. V Godhabu, na južni konici Grenlandije, kjer je edino večje selišče Eskimov, so oblasti dale postaviti vzorne, uporabljive lesene hišice s hlevi za pse, s shrambami za sani in leseno orodje, izdelali peči in ognjišča. Ko so pa leto nato prišli v Gothab zastopniki vlade, da bi si ogledali, kako so vse te naprave služile Eskimom, so se silno začudili, videč, da Eskimi niso zaupali tem lepim hišam, ker so vanje postavili svoje umažane šotore in so tako bivali, sicer v hišah, a hkrati tudi v svojih domačih šotorih. . . . Nato je vlada zgradila lesene hiše v špicasti obliki šotorov in v te hišice so se Eskimi radi naselili.

Na severu Kanade je delovalo tudi nekaj eskimovskih šol, v katerih je bilo stalno po 200 otrok. Starši prinesejo svoje otroke v starosti 4 do 5 let v šolo in jih pridejo čez 12 let zopet iskat! Ti otroci se izredno težko učijo. V teh 12 letih se komaj naučijo pisati in brati in da poznajo najenostavnejše stroje, šivalni stroj in stroj za strižo. Ta mladina ni visokih ciljev. Fantje sanjajo o tem, da bi postali kočijaži ali pomočniki evropskih trgovcev s kožami, dekleta pa si želijo, da bi se omožile z belokožci, pa je vseeno, kaj da so in koliko so vredni, da bi bili le bele polti. In zares je na severu Kanade in Labradorja veliko majhnih meščancev. . . .

Prizadevanja prizadetih držav za ohranitev in napredek Eskimov pa se ne dotikajo njihovega pravnega in moralnega življenja. Prepuščajo jih njihovemu lastnemu sodstvu, pustijo jim mnogoženstvo in praznoverje.

Najstarejša ameriška Slovenka umrla. V Montani je nedavno umrla 107 let stara Slovenka Josipina Štepan. Rajna je bila doma iz Gornje Radgone na Štajerskem, kjer se je rodila 1832. S svojim prvim možem se je preselila leta 1884 v St. Louis v Ameriko, kjer pa je po 3 letih že postala vdova in se nato vnovič poročila. Na svojem posestvu je imela mineralni studenec, ki ji je prinašal lepe dohodke. Ameriški listi so o priliki njene smrti prinesli o njej obširna poročila.

V svileni obleki na delo. Ker na Japonskem tvorničarji svile niso mogli dobiti dovolj odjemalcev za svoje izdelke, so začeli oddajati svoje zaloge po nenavadno nizkih cenah. Zato ni nič čudnega, da so zadnje čase oblečene skoraj vse japonske delavke v svilene obleke, ki jih nosijo tudi pri delu. Še celo državni uradniki so dobili obleke iz svile. Zdaj nosijo tudi že pismonoše in stražniki svilene obleke. In najnovejše japonske pisemske znamke so tiskane na — svilo.

Grabneni rekordi. Čeprav pri nas z modernimi pripomočki dokaj hitro postavimo novo zgradbo, traja vendar nekaj mesecev, preden je hiša popolnoma zgrajena. V Ameriki pa so začeli graditi hiše, ki jih postavijo v dobri uri. In sicer prav preprosto: Na zravnem zemljišču postavijo železno ogrodje in potem vlagajo vanj brez

vsakega žeblja stene, okna, vrata in drugo. Stene so iz posebne gmote, ki je sestavljena iz betona, asfalta, klobučevine in stisnjene slame. Ta snov ne prepušča vode in je zelo trpežna. Te hiše so za ameriške razmere zelo poceni — 2500 dolarjev.

Poročna darila pri mušicah. Opazovanja novejšega datuma so dognala, da imajo nekatere muhe, zlasti one iz rodovine Empis, zelo čudne svatbene običaje. Kadar se poda samec snubit nevesto, nikoli ne pride k njej praznih rok. Navadno ujame prej kako mušico, ki jo prinese kot poročno darilo svoji izvoljenki. Najbolj imenitni ženin pa je samec rodu Hilara, ki svojo darilo lepo zamota v lično pajčevino. Tu pa tam je poročno darilo umetno spredena — prazna vreča!

Zdravljenje duševnih boleznih z električnim šokom. Moderna medicina hodi nova pota. Pri nekaterih boleznih se je umaknilo konservativno zdravljenje aktivnejšemu, ki skuša z večjimi dozami zdravljenja doseči izrazitejšo uspehe. Nedavno tega so poročali zdravniko uspehih z inzulinskim šokom. Sedaj pa poroča rimski zdravnik Kalinovsky o ponovnih uspehih z elektriziranjem bolnikov. Električni tok se usmerja skozi glavo in vse zdravljenje je znosljivejše za bolnika, a prijetnejše tudi za stražništvo. Kar pa je najvažnejše, je to, da tako zdravljenje duševno bolnih ne povzroča nobene škode.

Plimovanje naše zemlje. Splošno je znano, da ni morská gladina nepremična ploskev, ampak da se v teku 25 ur dvakrat dvigne in zopet dvakrat ponizha. Vzrok je težnostno privlačevanje, ki ga izvaja mesec na vode v morjih. Plimovanje ali bibavica, kakor pravimo temu morskemu pojavu, je zelo neena- komerno razdeljeno. V Atlantskem oceanu pade in se dvigne voda ponekod samo en meter, ponekod ob angleški obali pa celo 15 do 20 metrov. Misel, da je bibavica vzrok mesec, je zapisal že Newton. Do novejšega časa je vladalo prepričanje, da je plimovanje omejeno samo na morje. Vendar pa to ne drži. Tudi kopna zemlja se dviga in pada. Tega ne opazimo neposredno, kakor plimovanja tudi na ladji sredi morja ne moremo zaznati. Pač pa so učenjaki izmerili plimovanje kopne zemlje in dognali da znaša 46 cm. Kar težko je verjeti človeku, da se vsak dan dvakrat zaziblujemo skoro za pol metra navzgor in navzdol in da naša tla niso tako nepremična, kakor se zde.

Gospodarske skrbi Turčije. Turški list „Jeni Sabah“ ugotavlja, da se čuti v Turčiji po prekinitvi trgovinskih vezi z Anglijo, Francijo, Nizozemsko in Belgijo veliko pomankanje blaga. Istočasno so padle cene domačim poljedelskim produktom, ker je sedaj Turčija brez pravih izvoznih možnosti in bo morala vlada nova tržišča šele iskati.

Pred kratkim je ribič Stjepan Rogič iz Senja nedaleč od Lukovega otoka ujel velikega morskoga psa. Žival je dolga sedem metrov. Velikana bodo najbrž pripravili in ga kazali po večjih mestih.

17 letni slovenski dijak, Ludvik Šustarič je bil od posebne komisije priznan za telesno najpopolnejšega mladeniča v amerškem glavnem mestu New Yorku.

Možiček in moda. Mož si ogleduje novi ženin klobuk. „Hm, češnje, to ni po mojem okusu.“ Žena: „Kaj veš ti o modi? Če bi šla po tvojem okusu, bi si morala privezati na klobuk kranjske klobase.“

Zakaj? — „Vidiš, Zdravko, ta žival je svinja.“ — „Zakaj, očka? Kaj pa je naredila?“

Našla sta se. — Mica in nekoliko neokretni Jaka bi se rada vzela. „Mica, nekaj bi ti rad povedal, pa ne vem, kako bi začel“, pravi Jaka. — Nato Mica: „Ti je pomagano, če rečem: ja?“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.